

איש חי
רב פעלים
רוחף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
ח'מס סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1309

מסכת בבא מציעא קט"ז-בבא בתרא ד' • אהלות ט"ו, ח' - ט"ז, א'

בס"ד, י"ז סיון תשפ"ד

השבוע בגליון

- ◆ זכויות משוריית מתקופת הבית יוסף
- ◆ דיני הזיק ראייה בימינו
- ◆ האם מותר לעשות חור בקיר בית כנסת להעברת קו טלפון?

◆ פועל משכיר את עצמו כדי לקבל מזומנים בלבד

- ◆ מחוייבות ראש ישיבה לתשלום משכורת הרמי"ם
- ◆ מי נחשב כמעסיקו של משגיח כשרות מטעם המועצה הדתית?
- ◆ האם אפשר לשלם לפועל בלחם ובגבינה?

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

אור התורה

לרגל יום השנה לפטירתו של הגה"ח ר' שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב בית המדרש דחסידי סוכטשוב וראש הכולל, הננו להגיש לפני הקוראים אחד מן הסיפורים המופיעים בספר "אנא עבדא", בעריכת הרב שלום מאיר הכהן וולך שליט"א.

"סיפור הג"ר נחום רגוזניצקי שליט"א, ראש ישיבת "מאורות התורה" בטלז' סטון: שח לי הרב קובלסקי, כאשר היה בחור צעיר בישיבת פוניבז', הגיע לישיבה בחור, אשר התרועע עם קבוצה אשר התנהגות חבריה לא תאמה את אורח חיי התורה. הוא רצה לאחוז בזה, וגם מזה לא להניח ידו. חפץ ללמוד בישיבה, ולהמשיך להשתתף בפעולותיה של אותה קבוצה.

המשגיח של ישיבת פוניבז', הרב דסלר זצ"ל, שוחח עמו ארוכות וקצרות, וללא הועיל. הבחור לא שינה, לא את דעותיו ולא את ארוחותיו, ואף לא ניסה להצניעם. החליט הרב דסלר, שאסור לישיבה להשלים עם כך. קרא אליו את הבחור ואמר לו: אין לפסוח על שתי הסעיפים. עליך לבחור בין הישיבה לבין השתייכות לקבוצה זו. אין האור והחושך דרים כאחד. אמר הבחור: אני בוחר להמשיך בדרכי זו. השיב המשגיח: אם כן, אין מקומך בישיבה. סבר הבחור וקיבל.

יצא הבחור את חדרו של המשגיח ועיניו נתכסו בדוק של דמעות. עצבות ירדה עליו. ברגע זה ניתן לו גט כריתות מיישיבת פוניבז' המעטירה. במר ליבו, התיישב הבחור על מדרגות הישיבה, עזוב לנפשו ונעצב אל רוחו. הוא חש עצמו מושפל ונדכה ליד מאות הבחורים שפסעו נמרצות לידו, בדרכם אל חדר האוכל. אותה שעה, חלף במקום הבחור שמואל צבי קובלסקי, שהיה אז בחור צעיר כבן שש עשרה שנה, והבחין בנער אשר ישב על המדרגות ונפשו אינה עמו.

"בוא נרד לשוחח עם החזון איש", פנה אליו שמואל צבי ברחמים. באו לפני החזון איש, ושח לו הרב

דף קיח/א והראהו בשל חברו

מחוייבות ראש ישיבה לתשלום משכורת הרמי"ם

סוגייתנו דנה, אם אדם ששכר פועל שיעבוד בשדה חברו גם מחוייב לדאוג לכך שמשכורתו של הפועל תשולם, או שמא רשאי הוא לדחותו מעליו ולהפנותו לבעל השדה. מדברי הגמרא עולה, וכך נפסק להלכה (שולחן ערוך ח"מ סי' של"ו סעי' א'), כי אם השוכר את הפועל התחייב בפניו כי הוא האחראי לתשלום שכרו, למרות שהעבודה לא התבצעה בשדהו, כי אם בשדה חברו, הוא חייב בתשלום, אותו הוא רשאי כמובן לגבות מבעל השדה לאחר מכן.

דיני שכירות פועלים אינם פשוטים כלל ועיקר, ולא בכל מקרה רשאי אדם להיתמם ולטעון, "אני לא בעל הבית, לך תתבע את שכרך מבעל הבית". כך אנו למדים מפסקו של החפץ חיים זצ"ל שצוטט בדין תורה שהתקיים בפני בית דין בירושלים לפני מספר שנים.

היה זה כאשר משכורתו של ר"מ בישיבה מסויימת עוכבה מספר חודשים, ומשנוכח לדעת כי כל פניותיו הושבו ריקם, הוא נאלץ לפנות לבית הדין ולבקש את התערבותו. בכתב התביעה ציין התובע, כי תביעתו מופנית גם נגד הנהלת הישיבה, וגם נגד ראש הישיבה, שממונה מטעם ההנהלה על מינוי הרמי"ם ועל קביעת שכרם. התובע הדגיש, כי גם קודם פנייתו לבית הדין, הוא ניהל משא ומתן על שכרו עם ראש הישיבה בלבד, ואם כן, ראש הישיבה חייב לשלם לו את שכרו. כאשר נתבקש ראש הישיבה להגיב לתביעה זו הוא השיב, כי התביעה כלפיו אינה מוצדקת כלל ועיקר, שכן, כמוהו כתובע, שניהם שכירים של הנהלת הישיבה ואין כל עילה לחייב אותו בתשלום שכרו של הר"מ, שהרי מעולם לא התחייב בפני הר"מ שהוא אחראי לשלם את משכורתו.

לכאורה, צודקים דבריו של ראש הישיבה. אולם, החפץ חיים פוסק בספרו אהבת חסד (פ"י ס"ד), כי אפוטרופוס של מוסד, האחראי על תשלום השכר לפועלים, אינו רשאי לדחותם מעליו. שכן, דברי סוגייתנו אמורים לגבי אדם אשר אין לו קשר לנכס שבו נשכר הפועל לעבוד. לעומת זאת, אפוטרופוס נחשב כמי שאמר לפועלים "שכרכם עלי". לכן, פסק בית הדין, ראש הישיבה שמינה את הרמי"ם מחוייב לתשלום משכורתיהם (פ"ד י"ח - י"ג עמ' קל"ג).

מי נחשב כמעסיקו של משגיח כשרות מטעם המועצה הדתית? מאידך, במקרה אחר, בו נראה לכאורה כי הפועל צודק, קובעת ההלכה להיפך. היה זה כאשר משגיח כשרות מטעם המועצה הדתית באחת הערים מצא את עצמו ללא מקור פרנסה, לאחר שהמסעדה בה עבד סגרה את שעריה. ההסכם בין המועצה הדתית, המשגיח ובעל המסעדה קבע, כי משגיח הכשרות יקבל הוראות מן המועצה הדתית בלבד, ומשכורתו תשולם על ידי בעל המסעדה. עתה, לאחר שבעל המסעדה נטש את בית העסק ונעלם כשהוא מותיר אחריו חובות, ביניהם למשגיח הכשרות שלא קיבל את משכורתו, תבע המשגיח את שכרו מן המועצה הדתית, בטענה שהיא המעסיקה שלו, שהרי להוראותיה בלבד ציית ולפקודותיה נשמע, ועליה למלא את חסרונו.

צעילוי נשמת

הרב **בן ציון צבי גולדשטיין** ז"ל
בן ר' יצחק אייזיק ז"ל נלב"ע ט"ז בסיון תשנ"ג
ומרת **הניה גולדשטיין** ע"ה
בת ר' נתן ז"ל נלב"ע י"ח סיון תשע"ב
תנצב"ה

הונצחו ע"י בנם ידידיו הר"ר **שמשון אברהם יהודה ומשפ' שיחיו**

צעילוי נשמת

איש החסד והחזון, בעל צדקה מופלג, תומך תורה בכל מאודו,
ממייסדי "מאורות הדף היומי"
הר"ר **מרדכי קלמן זיסר** ז"ל
ב"ר משה יצחק ז"ל נלב"ע י"ז סיון תשע"ו
תנצב"ה

אולם, בית הדין דחה את תביעתו של משגיח הכשרות. זאת, על פי דברי הגר"א (שו"ע חו"מ סי' של"ו ס"ק ב'), שאדם ששוכר פועל שיעבוד בשדהו, תוך הדגשה מראש, שמשכורתו תשולם על ידי אדם אחר, אינו נחשב כמעורב בעניין שכרו של הפועל, ואין הפועל יכול לתבוע אותו מעצם העובדה שעבד בשדהו. כמו כן, אמנם המועצה הדתית נחשבת כמעביד של משגיח הכשרות, אך מאחר שההסכם קבע במפורש ששכרו ישולם על ידי בעל המסעדה, אין לו אלא לתבוע את בעל המסעדה בלבד (שם ח"ו עמ' ל"ז).

דף קיח/א השוכר את הפועל לעשות עמו

האם אפשר לשלם לפועל בלחם ונגנינה?

משנתנו קובעת, כי אדם ששכר פועל לעבודת איסוף תבן וקש ובסיום העבודה הוא רוצה לתת לפועל תבן וקש כתשלום שכר עבודתו, "אין שומעין לו", ואין הוא רשאי לעשות כן. אלא, שהמשנה נוקטת בדרך השלילה, היינו: באיזה אופן אין לשלם, ואינה מפרשת באיזה אופן על בעל הבית לשלם לפועל. בנקודה זו נחלקו הראשונים.

לדעת הרא"ש (ב"ק פ"א ס"א ה' וראה עוד בש"ך חו"מ סי' של"ו ס"ק ד'), כוונת משנתנו היא, שיש לשלם לפועל במזומן בלבד ולא בכל אמצעי תשלום אחר. אולם, המרדכי כתב (עי' סמ"ע חו"מ סי' של"ו ס"ק ג'), שמשנתנו מבקשת למנוע מבעל הבית לשלם לפועל בתבן ובקש, אך בעל הבית רשאי לשלם לפועל בחיטים ובשעורים. כדי לרדת לשרש המחלוקת ולנימוקי דעות החולקים, עלינו להבין תחילה מדוע אין בעל הבית רשאי לשלם לפועל בתבן ובקש, הרי כידוע, שווה כסף כסף, וכשם שניתן לקדש אשה בשווה כסף, מדוע שלא ניתן יהיה לשלם בשווה כסף את שכרו של הפועל.

לשאלה זו מתייחס רש"י (ד"ה אין שומעין לו) בסוגייתנו ומבאר, שמצויי התורה (ויקרא יט/ג) "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר" למדו חז"ל, כי בעל הבית שסיכם עם הפועל שישלם לו סכום מסויים תמורת עבודתו, אינו רשאי להמירו בקש ובתבן, משום שהתורה מקפידה על כך שהפועל יקבל את שכרו, ושכר נהוג לשלם במעות, אף אם לא הותנה ביניהם במפורש לשלמו בכסף.

פועל משכיר את עצמו כדי לקבל מזומנים בלבד: לעומת זאת, הרשב"א חולק עליו ולדעתו, הלכה זו אינה נלמדת מן הפסוק, אלא סברה פשוטה היא, שהפועל השכיר את עצמו על דעת כן, שבסוף יום העבודה הוא יקבל מזומנים כדי לקנות בהם מאכלים לבני ביתו, ואם בעל הבית יתן לו קש ותבן, יאלצו בני ביתו להמתין רעבים זמן רב עד שהוא ימכור את התבן ואת הקש ויקנה דברי מאכל בדמיהם.

כעת, יכולים אנו להבחין בקשר ישיר בין שני הנידונים הנ"ל. שכן, לדעת רש"י שבעל הבית מנוע מלשלם את שכר הפועל בקש ובתבן משום שעליו לשלם לו במזומנים כפי שסוכם ביניהם, ממילא, אין הוא רשאי לחרוג מסיכום זה, אף לא על ידי תשלום בדברי מאכל. אולם, לדעת הרשב"א שבעל הבית מנוע מתשלום שכר הפועל בתבן וקש, כדי שבני ביתו לא יאלצו לחכות זמן רב עד לארוחתם, סיבה זו קיימת דווקא בתבן ובקש שאינם דברי מאכל, אולם, בעל הבית רשאי לשלם את שכרו של הפועל בדברי מאכל [עי' רש"ש בסוגייתנו, ועי' בערוך השולחן (סי' של"ו סעי' א'), שהעיקר להלכה שגם אינו רשאי לשלם בחיטים ובשעורים].

השלכה הלכתית נוספת ומעשית הנובעת ממחלוקת זו של הרש"י והרשב"א, תהא גם לגבי פועל, אשר מעסיקו אינו עובר על איסור כאשר הוא מלין את שכרו, כגון, לגבי פועל שנשכר על ידי שליח, שמבואר בגמרא (לעיל קי"ב), שהמעביד אינו עובר על "לא תלין". כאשר נבוא להכריע, אם מותר למעסיקו של פועל זה לשלם את שכרו בתבן ובקש, נמצא, כי ההכרעה תלויה במחלוקת הראשונים. שכן, לדעת רש"י מאחר שבעל הבית אינו רשאי לפרוע את שכר הפועל בקש ובתבן עקב הלימוד מן הפסוק "לא תלין" העוסק בפועל, אם כן, לגבי פועל שאין התורה אוסרת להלין את שכרו, גם אין חיוב לשלם לו במזומנים בלבד (פתחי תשובה חו"מ של"ו ס"ק א' וכן מבואר במהרש"א). לעומת זאת, לדעת הרשב"א, שבעל הבית אינו רשאי לשלם בתבן ובקש כדי שבני ביתו של הפועל לא ירעבו, מה הבדל יש בין פועל שנשכר על ידי שליח לבין פועל שנשכר על ידי בעל הבית, לשניהם משפחה רעבה הממתינה לפת לחם (ועי' פתחי חושן ה' שכירות פ"ט ס"ק ב' שכ"כ בשם ספר דברי משפט פ"א) [אמנם, בבית מדרשו העירוני, כי גם לדעת רש"י, ניתן לפרש, שאין זה דין מהלכות "בל תלין", אלא דרשה בד"ן תשלומי פועל שאינה כפופה להלכות הפרטיות של בל תלין].

מסכת בבא בתרא

דף ב/ב היזק ראה

זכויות משורינת מתקופת הבית יוסף

בסוגייתנו מבואר, שבכלל הנזקים שאדם צריך להמנע מלגרום לחבירו כלול גם "היזק ראה", היינו: נזק שאדם גורם לחבירו על ידי הסתכלות לתוך רשותו. חכמים החשיבו היזק זה למפגע

קובלסקי אותו המאורע. שוחח החזון איש עם הבחור, ולבסוף אמר לרב קובלסקי: סע עמו לפתח תקווה, אל הרב גורדון, שיבחן אותו ויקבל אותו לשיבת לומז'א. בטביעות עינו ידע החזון איש מהם סיכויי הבחור להצליח במבחן, והורה לרב קובלסקי: אל תניח שיבחנו אותו. בכל שאלה שישאל - תענה במקומו. בעינו החדה ידע החזון איש, שהרב קובלסקי יידע את התשובות... נוסף לכך, ציידו החזון איש במכתב המלצה.

וכן הווה. קיבל הרב גורדון במאור פנים, כדרכו, קרא את מכתב ההמלצה והחל לשאול שאלות. על כל שאלה, קפץ הרב קובלסקי וענה. אמר לו הרב גורדון: נאה, הוכחת שיש לך "ראש טוב", א-גוטא קעפעלע, אבל הן לא אתה הוא המבקש להכנס לשיבה... בוא ונשמע מה בפי חברך - ושאל שאלה נוספת. אולם, לרב קובלסקי היתה הוראה מהחזון איש, והוא שב וענה במקום חבירו... בסופו של דבר, נראה שהמלצת החזון איש הכריעה את הכף, והבחור התקבל לשיבת לומז'א. דא עקא, שגם בפתח תקווה לא זנח הנער את חבירו. וגם שיבת לומז'א לא היתה מוכנה לסבול הנהגת הכלאים... **כעבור** שבועיים קם הרב קובלסקי ונסע לפתח תקווה, שכן חש אחריות וביקש להיוודע על מצבו של הבחור, ואשר יגור ממנו - מצא. הנהלת הישיבה כבר הביעה את מורת רוחה, והעבירה אזהרות והתרעות למענו של הבחור החדש. ההיסטוריה עומדת לחזור על עצמה... חרד הרב קובלסקי מפני הבאות, והפציר בבחור להלוות אליו אל החזון איש. נסיעה מפתח תקווה לבני ברק לא היתה מן הדברים הקלים באותם הימים. היו נוסעים עד לכביש ז'בוטינסקי, ועולים ברגל את כל רחוב רבי עקיבא. הגיעו לביתו של החזון איש, והרב קובלסקי אמר לבחור: המתן רגע, אכנס ואראה אם הרב מוכן לקבלנו. נכנס וסיפר את הסיפור. הבחור, שהוצא משיבת פוניביץ בגלל חברותו הפעילה בקבוצה זו, התקבל לשיבת לומז'א על סמך המלצתו של הרב, אבל הוא עומד במריו, ממשיך בחברותו הפעילה, ומעורר מורת רוח גם בישיבתו החדשה. הוא עומד כאן, בחוץ. אולי הרב מוכן לשוחח עמו, לשכנעו להפסיק ללכת עמהם? **כן**, אמר החזון איש, אמור לו שייכנס.

יצא הרב קובלסקי אל דלת המבוא, והכניס את הבחור. פנה אליו החזון איש במאור פנים ושאלו מה פגעה, איך התאקלם בישיבה, איזו מסכת לומדים, באיזו סוגיא אוחדים. ביקש לשמוע מחידושי ראש הישיבה, ומה חידוש הבחור בלימודו. קשר עמו שיחה מלבבת, והמריצו לבוא בשבוע הבא ולהשמיע מחידושי. פניו של הבחור קרנו מאושר כאשר נפרד מן החזון איש וממכרו, ופנה לשוב לשיבתו.

נשאר הרב קובלסקי בבית החזון איש, וילדות היתה בו בהעיוז לשאול: ילמדנו רבינו, הן אני הבאתי הנה במטרה אחת ויחידה, שהרב ישוחח עמו וישכנעו לנתק את קשריו עם אותה קבוצה. לפני שנכנס הנה הקדמתי וסיפרתי על כך לרב, וביקשתיו שיידח את דבריו לנושא זה. הרב שוחח עמו ארוכות, ולא הזכיר את קבוצת הנוער ולו במילה אחת!

תשובתו של החזון איש נחרטה בלבו לכל ימי חייו, וכך אמר לו: יש לו סיפוק מחברותו עמם, ואי אפשר לקחת מהזולת את מה שיש לו בלי לתת לו תמורה. ודאי, ש לנו מה להציע, תורת חיים היקרה לאין ערוך, נחמדה מזהב ומפז רב, ומתוקה מדבש ומנופת צופים. אבל הבחור עוד לא הגיע אל הטעם, טרם אורו עיניו הסברתי לו פנים, הזמנתיו לשבוע הבא. הוא ישתדל לחדש חידוש, להעמיק בסברא. אדבר עמו בלימוד, יטעם טעמה של תורה, וכשיאורו עיניו בתורה, יברח החושך מאלי, יתפוגג מיקסם השווא... שבועיים לאחר מכן נפטר החזון איש. אבל הבחור כבר מצא את האור, והחל ללמוד בחשק רב. קבוצת החברים נזנחה מאליה, וכיום - סיפר הרב קובלסקי - הוא אחד ממצוייני תלמידי החכמים בבני ברק..."

אפשר לומר, אומר בנו יבלחט"א, הרה"ג ר' חיים דוד קובלסקי שליט"א. ראש בית המדרש למגידו שיעור הדף היומי, כי מתוך פעולות "מאורות הדף

היומי" על כל שלוחותיו, אפשר לחוש שבהפצת האור נעלם לו החושך. אנו מרגישים זאת בעליל מידי יום ביומו בפעילות שלוחי בית המדרש לפתיחת שיעורים חדשים ברחבי הארץ.

בכלל, ניתן לומר, כי היום שיעור הדף היומי הפך למרכיב בלתי נפרד מסדר יומו של כל יהודי שומר תורה ומצוות, אשר מקפיד שלא להחסיר לפחות שעת לימוד בכל יום.

"ב"ה", אומר בחיור של סיפוק ראש מפעל "מאורות הדף היומי", "יהודים רבים שהתנדעו לפעילות "מאורות הדף היומי" נמשכו אל האור, ובעקבות כך אף ניצתו נקודות אור נוספות ברחבי הארץ".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. סקפ: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ב/א כפיסין

נחפשה דרכינו ונח-קורה

משנתנו מזכירה את ה"כפיסין" כאחד מסוגי האבנים המשמשות לבניית בתים. כפיסין אלו היו אריחים שצופו בעץ משני צידיהם (תוד"ה כפיסין). הגמרא (תענית יא/א) דורשת על הפסוק (חבקוק ב/יא) "כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה", שלעתיד לבוא, אבני ביתו של האדם מעידות על מעשיו בתוך ביתו פנימה.

בעל הצאן קדשים דרש יפה על פי זה את התחינה הידועה "נחפשה דרכינו ונחקורה", כי אדם אשר ישוב בתשובה, יביא מנוחה לקורות ביתו שלא יצטרכו להעיד על מעלליו. אמור מעתה "נחפשה דרכינו ונח - קורה"... (ש"ת מנחת יצחק ח"ד סי' פ').

חמור, ולפיכך אסור לאדם להביט לתוך רשות חבירו. משום כך, קובעת משנתנו שאדם רשאי לכופ את שותפו לחצר להשתתף איתו במימון בניית מחיצה בין שני חלקי החצר, כדי למנוע "היזק ראייה". מטעם זה, גם אין אדם רשאי להתקין חלון או דלת מול חצר חבירו או מול בית חבירו, אם מחלון זה ניתן לראות את הנעשה ברשותו. הנימוקי יוסף (בסוגייטנו) מדגיש, כי חכמים לא נתנו שיעור הרחקה בהלכה זו, ואף אם רחוקים הבתים זה מזה, כל עוד ניתן לראות את הנעשה ברשות הזולת, יש להמנע משינויים מבניים הגורמים ל"היזק ראייה".

ג' הפרעות בהיזק ראייה: בעל הקהילות יעקב זצ"ל (בבא בתרא סי' ה) מפרט שלש הפרעות הנגרמות על ידי היזק ראייה. א. נזק הגוף. האדם העוסק בצרכיו האישיים, נתקף בתחושה בלתי נעימה, ובושה אופפת אותו אם מביטים בו בשעה זו. ב. נזק ממון. היזק הראיה מגביל את אפשרויות השימוש במקום. ג. נזק סגולי. הסתכלות הזולת עלולה לגרום נזק, כמבואר בסוגייטנו, שאסור לאדם להסתכל בתבואת חבירו משום שעלול הוא להזיקה על ידי עין רעה. מלבד זאת, שנו חכמים (לקמן ס'א), שאין ראוי לאדם לבנות את פתח ביתו כנגד פתח בית חבירו, כפי שנהגו אבותינו, שבלעם הרשע שבחם ואמר (במדבר כד/ה) "מה טובו אהליך יעקב".

הלכות אלו, נוגעות לכל אדם המבקש לקבוע חלון בקיר ביתו, או הרוצה להגדיל חלון קיים, שעליו לבקש רשות משכניו הנוגעים בדבר. הפתחי תשובה (ח"מ סי' קנ"ז ס"ק ט') אף כתב, כי אדם אשר בביתו חלון זכוכית קבוע בקיר, אינו רשאי להתקין לו צירים ללא הסכמת שכניו, משום שעל ידי פתיחת החלון לרווחה מתווספות זוויות נוספות להבטה אל תוך שטח הזולת.

התקנת זכוכית אטומה: מעניין להביא, את מחלוקת הפוסקים אם מותר לאדם לפרוץ קיר ולעשות בו חלון בעל זכוכית אטומה, אשר דרכה יחדור אור אל הבית, אך אין ניתן לראות דרכה מאומה. הרש"ך (הובא בכנסת הגדולה סי' קנ"ד) הורה לאסור זאת ללא הסכמת השכן, משום החשש שמא ביום מן הימים תשבר הזכוכית האטומה והפתח הפרוץ יישאר על כנו ויגרום היזק ראייה לשכן.

זכוכית משוריינת מתקופת הבית יוסף: אולם, הבית יוסף (ש"ת אבקת רוכל סי' קכ"א) חולק עליו וסובר, כי אין לחשוש מפני שבירת הזכוכית, שהרי בעל הבית בעצמו נזהר לכל תשבר ותזיק לו. בדבריו מייעץ רבי יוסף קארו לבעל החלון, שיתקין בביתו זכוכית משוריינת, כדי להרגיע את בעל החצר כפי ש"ראיתי במקומות הרבה שעושים שבכה של ברזל לפניו, כדי שתגין בפני אבנים שזורקים הנערים לפעמים".

דיני היזק ראייה בימינו: בתקופתנו רווחת צורת הבניה הרוויה ואדם המבקש לגור בדירה שבה לא יהיה לו היזק ראייה, מוזמן אחר כבוד להתגורר באיזור כפרי. ואכן, כתב רבי יום טוב צהלון (ש"ת מהריט"ץ ח"א סי' רנ"ג), מרבניה הנודעים של צפת, לפני כארבע מאות שנה: "וכבר ביארנו, שאם יש מנהג בעיר הולכין אחריו. ובארצנו צפת, אמת, מעולם לא שמענו ולא בא לידינו קביעת היזק ראייה ברחוק מקום הרבה". אמנם, הוא מדגיש בדבריו, כי האיסור להזיק את הזולת על ידי הבטה לרשותו, תקף וקיים גם כאשר הבתים צמודים זה לזה וחלונותיהם פתוחים זה כנגד זה.

כך גם הורה בימינו אנו הגר"ש אלישיב זצ"ל (הובא בציון במשפט עמ' קל"ט), כי מאחר שאין די קרקעות כדי לקיים את דיני הרחקת היזק ראייה, ניטלה זכות הדיירים להתלונן על נזקי היזק ראייה. אולם, ראוי לציין, כי מאחר שנוזקי הראיה בחצר משותפת גדולים מאד, כתב הרא"ש בסוגייטנו וכן פסק הרמ"א (שולחן ערוך ח"מ סי' קנ"ז סעי' א'), שאדם רשאי לכופ את שותפו בחצר להשתתף עמו בבניית מחיצה, גם אם מנהג המדינה שאין בונים מחיצות בחצר (מנחת צבי הל' שכנים ס"ג וע"ע ש"ת תשובות והנהגות ח"ג תנ"ג).

דף ג/ב אמר רב חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא

האם מותר לעשות חור בקיר בית כנסת להעברת קו טלפון?

"שלא לאבד בית המקדש או בתי כנסיות או בתי מדרשות... שנא' אבד תאבדון לא תעשון כן לה' אלקיכם". כך כתב הרמב"ם במניין המצות בתחילת ספרו היד החזקה (ל"ת ס"ה), סביב משפט זה שכתב הרמב"ם נסוב דיון נרחב בין גדולי הפוסקים לדורותיהם. הכל מודים, שבית הכנסת הוא מקום קדוש, שנאמר (יחזקאל יא/טז) "ואהי להם למקדש מעט", ומשום כך יש להתנהג בו ביראת כבוד (שולחן ערוך או"ח סי' קנ"א), כפי שנאמר על בית המקדש (ויקרא יט/ל) "ומקדשי תיראו". הכל גם מודים, שאסור להרוס את בית הכנסת או אפילו חלק ממנו, גם אם קיימים בתי כנסת אחרים בסמוך לו. אולם, רבו השיטות בדבר השאלה, אם הלכות אלו מן התורה הן או מדרבנן, כלהלן: א. קדושת בית הכנסת ואיסור הריסתו הם מדאורייתא (שדי חמד בכללים מער' ב' אות מ"ג ע"פ המרדכי). ב. קדושת בית הכנסת והריסתו הם דינים מדרבנן (מנחת חינוך מצוה תל"ז ע"פ הרמב"ם). ג. קדושת בית הכנסת היא מן התורה, ואיסור הריסתו הוא מדרבנן (ש"ת חלקת יואב סי' ד'). ד. קדושת בית הכנסת היא מדרבנן ואיסור הריסתו הוא מן התורה (ש"ת בית שלמה או"ח סי' ס"ד, הובא בשדי חמד שם).

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד < 3029 * כשיש

חודש ראשון התנסות חינם

הדף היומי

ב"מ קט"ז-ב"ב ד'

י"ז-כ"ג סיון

קו טלפון דרך קיר בית כנסת: הלכות רבות מסתעפות ויוצאות מדין זה. די אם נציג שאלה שהובאה להכרעתו של הגאון מטשעבין זצ"ל (שו"ת זובב מישרים ח"א סי' קל"ב), על ידי גבאי בית כנסת, שנתבקש על ידי עובדי חברת טלפונים להתיר להם לשבור חלק מן הקיר החיצוני של בית הכנסת, לצורך העברת קווי טלפון עבור בית סמוך. הגבאי ביקש לדעת אם יעבור על איסור בכך שיתיר להם להרוס את הקיר החיצוני. בתשובתו מצייין הגאון מטשעבין זצ"ל את דברי המרדכי (הובא בבית יוסף או"ח סי' קנ"א) שהסתפק אם קדושת בית הכנסת היא כקדושת היכל בית המקדש אשר גם קירותיו החיצוניים קדושים היו, או שמא, קדושת בית הכנסת דומה לקדושת העזרה, שעל קירותיה החיצוניים לא חלה קדושה.

למעשה, ההכרעה בשאלה זו תלויה במחלוקת הנזכרת, אם איסור הריסת בית כנסת הוא מדאורייתא או מדרבנן. שכן, אם איסור זה הוא מדאורייתא, אזי יש להחמיר, שהרי ספקא דאורייתא לחומרא. לעומת זאת, אם איסור זה הוא מדרבנן, ספקא דרבנן לקולא. להלכה, פסק הגאון להחמיר משום שלדעת רוב הראשונים איסור הריסת בית הכנסת הוא מדאורייתא. עם זאת, הוא ייעץ לגבאי עצה אשר כבר נהגתה על ידי פוסקים מן הדורות שעברו (עי' אבני נזר שו"ת או"ח סי' ל"ד), למכור את הקיר החיצוני ובכך להפקיע את קדושת בית הכנסת ממנו, וממילא לא יהא איסור בידו [עי"ש באיזה אופן מועילה המכירה].

על כל פנים, בסוגייתנו מבואר, שאיסור נתיצת בית הכנסת והריסתו הוא כאשר הדבר נעשה ללא תכלית ומטרה. אולם, מותר להרוס בית כנסת כדי לבנות אחר במקומו, כפי שבבא בן בוטא יעץ להורדוס להרוס את בניין בית המקדש ולבנות במקומו מבנה מפואר יותר. אולם, **אין להרוס את בית הכנסת הקיים כל עוד לא נבנה בית הכנסת החדש במקומו**, ושני טעמים מביאה הגמרא לכך והעיקרי שבהם שהתקבל להלכה הוא, שחז"ל חששו שמא לאחר הריסת בית הכנסת הישן יתעצלו הממונים לבנות את בית הכנסת החדש.

העמדת מקום תפילה חלופי מתירה את הריסת בית הכנסת הישן? הלכה זו נוגעת לגבאים המבקשים להרוס את בית הכנסת ולהקים במקומו בניין לתפארת. השאלה הרווחת בין המתכנסים לדון בבניית בית כנסת היא, אם העמדת מקום תפילה חלופי לקהל המתפללים עד לסיום הבניה, מתירה להרוס את הבניין הישן בטרם בניית החדש, או שמא, תקנת חז"ל המובאת בסוגייתנו, שאין להרוס את בית הכנסת הישן עד אשר לא נבנה בית הכנסת החדש במקומו, תקפה ועומדת בכל מקרה. ובכך, בנידון זה נחלקו הפוסקים. לדעת הט"ז (או"ח סי' קנ"ב ס"ק א') במקרה זה מותר להרוס את בית הכנסת הישן טרם בניית בית הכנסת החדש. אולם, ה"מגן אברהם" (שם ס"ק א') חולק עליו וסובר, כי גם באופן זה אין רשות להרוס את בית הכנסת הישן, אלא תחילה יש לבנות את בית הכנסת החדש.

שורש מחלוקתם נעוץ במחלוקת הראשונים, שנחלקו בהגדרתו המדויקת של חששם של חז"ל, שהממונים על הבניה יתעצלו מלבנות את בית הכנסת החדש. רש"י (ד"ה משום פשיעותא, ועוד) סובר שיש לחשוש שהממונים לא יבנו לעולם את בית הכנסת החדש. לפיכך, פוסק המגן אברהם, כי גם אם לרשות המתפללים עומד מקום תפילה אחר ראוי לשמו, עדיין אין זה מתיר את הריסת בית הכנסת הישן, שהרי יש לחשוש שהוא יעמוד שמם לעולם, ועל כן תחילה יש לבנות את בית הכנסת החדש ורק לאחר מכן להרוס את הישן. אולם, הרמב"ן, הרשב"א (מגילה כו) וראשונים נוספים חולקים על כך וסוברים, שחז"ל לא חששו שהממונים לא יבנו לעולם את בית הכנסת החדש, אלא חששו שיתעצלו בבנייתו **שתארך זמן רב** ובמהלכו יוותרו המתפללים ללא בית כנסת. לפיכך, פוסק הט"ז, כי אם הועמד לרשות המתפללים מקום תפילה ראוי לשמו לכל תקופת הבניה, אין כל מניעה להרוס את בית הכנסת הישן טרם בניית בית הכנסת החדש. הביאור הלכה (שם), כתב שאפשר להקל כשיטתו של הט"ז, משום שלכל הדעות, אין איסור תורה בהריסת בית כנסת לצורך בניית בית כנסת חדש.

דף ד/ב מגלגלין עליו את הכל
קביעת עיתים לתורה
סוגייתנו עוסקת בדינו של אדם ששדהו היתה מוקפת מג' צדדיה בשדות אחרים שגידרו את שדותיהם, ואומרת, כי אם בעל השדה גידר גם את צידה הרביעי של שדהו, הרי הוא מגלה בכך שהוא נהנה מן העובדה ששכניו גידרו את צדדיה האחרים של שדהו, ועליו להשתתף אתם בהוצאות. **המהר"י** ענגיל בסוגייתנו, מעיר בהקשר לכך, כי מכך נלמד גם לקח לחיי היום יום, שאדם אשר מבטל את עצמו מקביעות עיתים לתורה, יתן את הדין גם על אותן פעמים שבהן נאנס מלימוד התורה, מפני שכבר גילה את רצונו האמיתי באותם זמנים שהיה באפשרותו ללמוד ולא עשה כן. **הדרשנים מוסיפים** על כך ואומרים, כי קל וחומר בן בנו של קל וחומר, שאדם המוסר את נפשו ללמוד למרות טרדותיו הרבות, שישלם לו הקב"ה שכר רב וגדוש גם על אותן הפעמים אשר לא נזקק להתאמץ כדי ללמוד, שהרי בזמנים אשר בהם התאמץ וטרח, הוכיח כי לימוד התורה חשוב בעיניו לאין ערוך.

מִשְׁנַת הַדָּף
בכרת גדולי ישראל ישראל

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובדאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה הגר"ג אולשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

לעילוי נשמת
הר"ר **אהרן פרידמן** ז"ל
ב"ר חיים קלונימוס קלמן ז"ל נלב"ע כ' בסיון תשנ"ט מיקרי בית המדרש סוכטשוב תנצב"ה

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המופת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהוזהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאירות לחיים
בתוספת משנה והלכה יומית

ורגן בלבנו
מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י זוכים לחיים מאירים

ר' איד

תנא האלוהי רשב"י קורא לר:

בסיועית השמא

להצטרפות *3764 חיגו עכשיו
מבצע השהיה הדשים למצטרפים משע"ד הבית 19.90

חודש ראשון בלבד 5 ש"ח

גדולי הדורות גילו כי הוזהר הקדוש משתמש בלשון 'תא חזי', כי בלימוד מוסרי הוזהר מתגלה האור הזוכים לחזות בנעם ה' עין בעין

לראות את מלכנו: ראות רצונ